

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. De Bonitate Dei

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

sum & eleuatum. Comprehensio verò totius entitatis & perfectionis quæ in creatura reperitur, denotatur in eo quod Deus depingitur, veluti amictus gloriæ, ad significandam plenitudinem maximam diuini esse, ambientis & continentis totum esse creaturarum. Ad explicandum verò quòd esse Dei continet omnè esse creaturarum, sine ulla admixtione defectus, & seculis imperfectionibus potentialitatis, limitationis, compositionis, &c. Seraphim clamant *Sanctus, Sanctus, Sanctus*: Sanctitas enim idem est ac puritas; & ad hoc amplius declarandum, ter vocatur Sanctus, ut hac trinâ repetitione denotetur, puritatem illam esse summam, & infinitam, & ab omni impuritatis macula, & imperfectionis fecerit profusus

Cap. 14. *apud Augustinum tomo 9. Deus est sine quantitate magnus, sine qualitate bonus, sine tempore sempiternus sine morte vita sine infirmitate fortis, sine mendacio verus, sine loco ubique totus, sine situ ubique presens, sine extensione omnia implens, sine contractione ubique occurrens, sine motu omnia transcendens, sine statu intra omnia manens, sine indigentia omnia creans, sine labore omnia regens, sine mutatione omnia mutabilia faciens.*

§. III.

Demonstratur Deum simul cum creaturis, non esse quid maius, aut perfectius, etiam extensivè, quàm Deum solùm.

30. **D**ico tertio: Deus cum creaturis non est aliquid maius & perfectius intensivè; imò nec extensivè propriè, quàm Deus solus. Est contra Durandum, & quosdam alios; est tamen D. Thomæ 1. 2. quæstione 34. articulo 3. a. 2. & quæstione 5. de malo, art. 1. ad 4. & in 3. sent. dist. 6. quæst. 2. art. 3. ad 2.

Probatur primò conclusio ex Scriptura, & SS. Patribus: Isaia 40. tota creaturarum universitas, cum Deo collata, dicitur esse quasi stilla stilula, & omnes gentes quasi non sint, sic esse corameo, & quasi nihilum & inane reputari: Sed ex accessione nihili, esse non crescit, sed potius decrescit: Ergo nec ex accessione creaturarum augetur & crescit divina perfectio. Unde Augustinus tractatu 11. in Joannem. *Si fueris sine Deo, minor crisis fueris cum Deo, maior Deus non erit: non ex te ille maior, sed tu sine illo minor.* Item Gregorius Nazianzenus supra relatus, comparat Deum Oceano, & vocat essentiam divinam *pelagus*, id est immensum quoddam Pelagus essentia. Sicut ergo Oceanus sic à natura dives est, sic seipso abundans, ut nec adventitiis aquis crescat, nec perpetuâ aquarum subter labentium fugâ decrescat; ita Deus, nec incrementa, nec decremента patitur perfectionis, semper plenus, semper abundans, & supereffluens.

31. Probatur secundò ex D. Thomæ, qui loco citato ex 3. sententia, dicit: *Bonum creatum se habet ad increatum, sicut punctum ad lineam*: Sed punctum, cum sit indivisibile, additum lineæ non facit maius: Ergo nec creaturæ additæ Deo. Item loco §. 1. citato ex summa contra Gentes, docet, quòd divinum esse se habet sicut ens abstractum abstractione formali, respectu aliarum perfectionum: Sed ens abstractum abstractione formali, & Angelus verb. gr. non sunt quid perfectius, quàm solùm ens abstractum: si quidem habent se sicut includens & inclusum, & quidquid perfectionis

Tom. I.

A est in Angelo, clauditur in ente sic abstracto: Ergo etiam Deus & creaturæ simul sumptæ, non faciunt aliquid maius & perfectius, quàm solus Deus.

32. Probatur insuper conclusio rationibus D. Thomæ, locis citatis. In primis enim infinitum, ex additione alicujus finiti, non potest fieri majus, ut docet Aristoteles: Sed Deus est simpliciter, & in genere entis infinitus, ut infra ostendemus; perfectiones verò creaturarum sunt limitatæ & finitæ: Ergo creaturæ simul cum Deo, non faciunt aliquid maius & perfectius, quàm solus Deus.

Secundò, Deus est ens per essentiam, creaturæ entia per participationem: Unde sicut participatio alicujus rei, non ponit in numero cum re cuius est participatio; ita nec creaturæ, in ratione perfectionis, ponunt in numero cum Deo, ejuque perfectionibus.

Tertio, Quando aliquid additur alteri ejusdem rationis, tunc fit aliquid majus, ut si linea addatur lineæ: ceterum si addatur aliquid diversæ rationis, non fit majus, aut perfectius, ut si lineæ addantur multa puncta: Sed perfectio creatæ est diversæ rationis, & ordinis inferioris ad perfectionem divinam, & plus ab illa distat in ratione perfectionis, quàm punctus à linea in ratione quantitatis: nam linea & punctus, saltem reductivè, ponuntur in eodem predicamento, & aliquo modo conveniunt in ratione quantitatis: Deus verò & creaturæ, se totis diversa sunt, & ne quidem in genere conveniunt: Ergo creaturæ simul cum Deo non faciunt aliquid majus & perfectius, quàm solus Deus.

Denique, Sicut tempus additum æternitati non auget, nec extendit durationem ipsius: quia omnes durationes illi inferiores, in ea eminentissimo modo continentur: ita Deus & creaturæ non sunt aliquid perfectius, etiam extensivè, quàm solus Deus; quia similiter tota perfectio creaturarum, etiam numerica, in Deo perfectissimo continentur.

33. Confirmatur: Mundus supra divinam perfectionem nihil aliud addit, præter dependentiam, limitationem, & imperfectionem: Sed ex additione dependentiæ, & imperfectionis nequit augeri vel extendi divina perfectio: Ergo creaturæ additæ Deo, non possunt facere aliquid majus & perfectius, etiam extensivè propriè. Quod addo, quia extensivè improprie, aliquo modo Deus & universum efficiunt majus, in quantum sunt plures res, & plures modi habendi eandem perfectionem, sicut plura puncta faciunt majus extensivè improprie, cum linea; non quod augeant eam extensivè, sed quia sunt plura numero.

ARTICULUS III.

De Bonitate Dei.

Ad quæstionem 6. Divi Thomæ.

QUæ D. Thomas docet quæst. 5. de bono in communi, philosophica sunt, & supponenda potius ex Metaphysica, quàm fusiùs exponenda. Quare his omisiss, solum hic agemus de bonitate Dei, de qua meritò dici potest illud, quod ait Augustinus de gloria Paradisi: *Desiderari potest, concupisci potest, suspensari potest, verbis explicari non potest.*

Tract. 34. in 10am. §. unum

§. unicus.

Demonstratur Deum, triplici bonitate esse summè bonum, & talem per essentiam.

34. **N**otandum primò: Bonum posse sumi tripliciter. Primò absolute, seu fundamentaliter, pro eo quod est in se perfectum in suo genere, sive cui nihil deest ex iis quæ ad ejus perfectionem & integritatem requiruntur. Sic aqua dicitur absolute bona, quia habet omnia accidentia, omnesque qualitates sibi debitas, verb. grat. colorem, saporem, frigiditatem, &c. Unde ad hoc ut aliquid dicatur simpliciter & absolute bonum, tria debet habere: scilicet existentiam, perfectiones sibi debitas, & suum ultimum finem. Et in hoc sensu usurpat Divus Thomas rationem boni, hic in prologo quæstionis 4. & alibi sæpè ubi dicit: *Vnumquodque, secundum quod perfectum est, sic dicitur bonum.* Secundò bonum potest sumi respectivè, seu transcendentaliter, & sub hac ratione consistit formaliter in convenientia cum voluntate, ex qua oritur appetibilitas per modum passionis ad illam consequentis. Tertiò bonitas sumitur pro morali perfectione & rectitudine, quæ res intellectuales, peculiariter bonæ denominantur bonitate morali; idque dupliciter: nimirum, vel actuali bonitate, quatenus opera bona moraliter, id est rectè rationi conformia, exercentur, vel habitu, & aptitudine quam retinent ad berè moraliter operandum, quatenus sunt rectè disposita per gratiam, & habitus infusos, vel acquisitos.

35. Notandum secundò: Ad rationem boni simpliciter, non solum requiri quod sit in se perfectum, sed etiam quod sit sui diffusivum, & perfectivum aliorum, seque aliis communicet, ut docet Dionysius de divin. nom. capite 4. & Divus Thomas 3. parte, quæstione 1. articulo 1. Dupliciter autem aliquid potest esse perfectivum alterius, & sui diffusivum, scilicet per modum causæ efficientis, dando illi esse, & per modum finis & centri, alliciendo appetitum, eumque perfecte satiando & quietando.

36. Notandum tertio: Aliquid posse dici tale per essentiam duobus modis: Primo ex parte subiecti, secundo ex parte prædicati. Dicitur tale per essentiam primo modo, quando illud ei convenit ex vi sua essentia, & non ab aliquo extrinseco: sicut homo dicitur per essentiam rationalis. Secundo verò modo, quando non solum ex vi sua essentia habet aliquam formam, sed etiam eam possidet cum tota plenitudine, & absque ulla limitatione & contractione. Quo pacto, si daretur albedo ab omni subiecto separata, esset talis per essentiam, non solum ex parte subiecti, sed etiam ex parte prædicati, quia careret omni limitati-
vo, & omnem perfectiorem albedinis in se contineret. His præmissis,

¶ Dico primò, Deum esse summè & essentialiter bonum, bonitate absolutà.

37. Probatur: Bonitas absolutà, ut diximus in primo notabili, consistit in integritate & perfectione rei: Sed Deus est summè & infinite perfectus, omnesque perfectiones imaginabiles, in se formaliter, vel eminentè continet, ut supra ostendimus: Ergo bonitate absolutà, est summè & excellentissimè bonus. Quare Dionysius de divin. nom. cap. 13. affert quatuor rationes, cur Deus sit & dicatur infinite bonus. Prima, quia est

A *avotorealis*, id est à se perfectus, & non à ulla causa efficiente, vel formali, sed à simplicissima essentia. Secunda, quia est *superperfectus*, id est superperfectus, superexcellens, ac excedens omnem perfectionem imaginabilem. Tertia, quia ejus perfectio non potest augeri vel minui. Quarta, quia assidue omnia sunt in fluxu perfectit, & ita plenus & superplenus est omnibus bonis, ut veluti fons inexhaustus, perpetuè & incellabili largitione donorum, in omnes creaturas exuberet; juxta illud Psalmi 103. *Aperiente manum tuam, omnia implebuntur bonitate.* Unde idem Dionysius: *Sicut sol noster non cogitatione, aut voluntate, sed eo ipso quod est, omnia illustrat, que eius lumen pro modo suo capere possunt, sic etiam ipsum bonum, scilicet Deus, omnibus pro eorum captu totius bonitatis radios emittit.*

Præterea, Deus non solum est perfectivus aliorum in genere causæ efficientis, sed etiam in genere causæ exemplaris & finalis: non solum enim est fons, ex quo omnis perfectio naturæ, in omnia qua sunt, manat; sed etiam mensura, ratio cuius consensuratione ipsa perfectionis expendit, & finis ac centrum, ad quod omnia ingenito pondere tendunt, in quo omnia quiescunt, & in quo est omnis amoris illicitum, omnis desiderii consummatio, omnis motionis terminus, omnisque appetitus satietas.

Dico secundo, Deum etiam esse summè bonum, bonitate respectivà, seu convenientiæ cum appetitu.

Probatur: Deus habet perfectionem sibi maxime convenientem, & necessariò amabilem à se. Est etiam summè bonus, & convenienter creaturis, ut causa, & finis omnium, ut jam declaravimus, & exponit D. Thomas hic quæst. 6. art. 2. & 4. Item quibusdam specialiter est bonus & convenienter: iustis ut amicus, beatis ut fruibilis, studiosis ut causa exemplaris omnis iustitiæ & sanctitatis, penitentibus, ut author remissionis & gratiæ; juxta illud Threnorum 3. *Bonus est Dominus sperantibus in eum, animam querenti eum.* Et Pl. 72. *Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde!* Ergo Deus est summè bonus, bonitate respectivà, seu convenientiæ cum appetitu.

Dico tertio, Deum etiam esse summè bonum, bonitate morali.

Probatur primò: Bonitas moralis consistit in perfectione morum, quæ in Scriptura, iustitia vocari solet. Sed in Deo est perfectio morum, sine ullo defectu & imperfectione; ut demonstrat D. Thomas in opusculo de moribus divinis, & eleganter expendit Augustinus libro 1. contra Adversarium legis & Prophetarum, capite vigesimo, ubi hæc scribit: *Non enim sicut hominem penitet Deum, sicut Deum. Quemadmodum non sicut homo irascitur, nec sicut homo miseretur; nec sicut homo zelat, sed omnia sicut Deus. Penitentia Dei non est post errorem. Ira Dei non habet perturbati animi ardorem: misericordia Dei non habet compatientis miserum cor, unde in latina lingua nomen accipit: zelus Dei non habet mentis livorem. Sed penitentia Dei dicitur, rerum in eius potestate constitutarum hominibus inopinata mutatio: ira Dei est vindicta peccati: misericordia Dei est bonitas opitulantis: zelus Dei est providentia, quæ non sinit eos quos subditos habet, impunè amare quod prohibet.*

Probatur secundò conclusio: Bonitas moralis nihil aliud est quam perfecta sanctitas: Sed in Deo est sanctitas perfectissima, & infinita: Ergo & bo-

& bonitas moralis. Minor probatur: Sanctitas, ut docent Theologi cum S. Thoma, tria importat, sive ex tribus coalescit: primum est munditia & puritas, sanctus enim græce dicitur *αγιος* quasi sine terra; unde Dionysius cap. 12. de diuin. nomin. *Sanctitas est ab omni scelere libera, & omnino perfecta, & ex omni parte immaculata puritas.* Secundum est firmitas, sanctum enim idem significat ac sanctum, seu lege firmatum, unde Ulpianus ff. de diuisione rerum, ait: *Sacra loca sancta esse, quia sanctum est quod sanctione aliqua firmatum est.* Tertio sanctitas importat quandam diuino cultui consecrationem, & perfectam conjunctionem cum Deo, quæ fit præcipue per charitatem. Addit Isidorus libro Etymol. cap. 18. quod sanctus idem significat quod *sanguine tinctus*, quod antiquitus illi qui purificari volebant, sanguine hostiæ tingebantur: unde Apollolus ad Hebræos 9. *sine sanguinis effusione non fit remissio*, id est legalis sanctificatio. Hæc autem perfectissime Deo conveniunt: est enim in primis ab omni sceleris labe purissimus, & ab omni terrena contagione secretissimus: *Mundi sunt enim oculi eius ne videat malum, & respicere ad iniquitatem non poterit*, ut dicitur Abacuc 1. Et Dionysius cap. 1. de diuin. nomin. *Divina substantia* (inquit) *totis substantiis immaculata superveniens, ab universa substantia separata est.* Secundò immutabilis in suis decretis, & in bono constantissimus. Tertio sibi addictissimus est, & quodammodo consecratus, & voluntati suæ, tanquam primæ totius sanctitatis regulæ, immobiliter adherens, à qua nunquam potest defletere, sicut nec à suo esse; ipse enim est suum velle, sicut & suum intelligere, & esse. Neque etiam illi deest quarta sanctitatis acceptio, quam à sanguinis effusione aliqui desumunt, ut *vere ille sanctus sit, qui proprio vel alieno sanguine purpurascit*: Deus enim ad totius suæ sanctitatis complementum, voluit humanæ naturæ, quam sibi copulavit, cruore in Circumcisione & Passione effuso, rubescere; & proprio sanguine Christianam sancire disciplinam, novoque illo titulo, novam sanctitatis prærogativam promereri.

41 Probatur tertio conclusio: Sicut veritas & perfectio naturalis in rebus, consistit in eo quod sint conformes conceptui, seu ideæ mentis divinæ, ut docet D. Thomas infrà quæst. 16. ita & sanctitas, seu bonitas moralis, consistit in conformitate cum voluntate Dei, & cum lege æterna: quia sicut divina idea est origo primordialis omnis perfectionis entitativæ & naturalis, ita & lex æterna est mensura ac regula omnis perfectionis moralis, & omnis rectitudinis affectus & moris. Unde cum Deus sibi ipsi maxime conjunctus sit, tum per naturam, tum per affectum amoris; & ipsemet sit sua lex, & sua regula, à qua deviare non potest, sicut nec à sua essentia, est infinite sanctus & bonus, bonitate non solum naturali, sed etiam morali, & hoc tripliciter. Primò formaliter, ratione conjunctionis, sive potius identitatis suæ voluntatis cum lege æterna, ut jam declaravimus. Secundò objective, seu exemplariter, quia est objectum, & regula omnis sanctitatis creatæ, juxta illud Levitici 19. *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Tertio eminenter & causaliter, quia est fons & principium omnis sanctitatis, & bonitatis moralis, quæ est in creaturis: unde ob triplicem illam sanctitatis prærogativam, Seraphim die ac nocte sacrum illud trifagium, *Sanctus, Sanctus, San-*
Tom. 1.

A *ctus*, ante thronum Dei decantant, ut dicitur Isaia 46. vel etiam dicitur ter maxime sanctus, quia est purissimus, & ab omni peccati labe alienissimus; quia immutabilis, & in bono constantissimus; & quia est simplicissimus sibi que addictissimus, juxta triplicem sanctitatis acceptiorem, à nobis supra declaratam.

Dico ultimò, Deum esse bonum per essentiam, tam ex parte subjecti, quam ex parte prædicati.

Probatur prima pars: Illud dicitur tase per essentiam ex parte subjecti, quod habet aliquam formam, vel perfectionem ex vi suæ essentia, sicut homo rationalitatem: sed Deus est bonus per seipsum, & ex vi suæ essentia, juxta illud Leonis Papæ, *Deus cuius natura bonitas, & opus misericordia.* Unde Tertullianus lib. 1. contra Marcionem: *Deus est seipsò bonus, ex nobis iustus* (intellige iustitiâ vindicativâ) *& prior est bonitas Dei secundum naturam, posterior severitas secundum causam: illa propria, hæc accommodata, illa edita, hæc admixta &c.* Et ibidem addit, *Deus de sola bonitate censendus est.* Ubi ponderanda est vis hujus verbi, *censendus*, significat enim, quod divina bonitas est quasi totius divinitatis census, & veluti divini ærarii pretiosissimus thesaurus; juxta illud Apostoli, *Deus qui dives est in misericordia.* Epistola Primus ergo Dei cultus (inquit Seneca) est Deum credere, à deo reddere illi maiestatem suam, reddere bonitatem sine qua nulla maiestas est.

Secunda pars conclusionis probatur: Esse bonum per essentiam ex parte prædicati, est in se habere totam plenitudinem bonitatis & perfectionis, sine ullo limitativo & contractivo, ut exposuimus in tertio notabili: Sed Deus totam plenitudinem bonitatis, & perfectionis in se possidet, sine ullo limitativo & contractivo, ut constabit ex dicendis articulo sequenti: Ergo est bonus per essentiam, non solum ex parte subjecti, sed etiam ex parte prædicati. Ude Dionysius de diuin. nomin. cap. 1. Deum, *ipsum bonum, & ipsum pulchrum*, appellat. Et Luca 14. solus Deus dicitur esse bonus, quia ut notat Augustinus super Psalm. 134. *Omne aliud bonum aliò bonum est, solus verò Deus est seipsò bonus, bonum omnium bonorum, bonum à quo sunt omnia bona, bonum sine quo nihil est bonum quòd sine cæteris bonum est.* Cur ergo (exclamat Anselmus) *per multa vagaris homuncio, querendo bona animæ tuæ, & corporis tui? Ama bonum in quo sunt omnia, & satis est: desidera simplex bonum, & sufficit. Pudeat (addit Augustinus) cum alia non amentur, nisi quia bona sunt, eis inbarendo, non amare bonum, unde bona sunt.*

ARTICULUS IV.

De infinitate Dei.

Ad questionem 7. D. Thome.

Sicut divina bonitas magis à nobis diligè quam declarari potest, ita & ejus infinitas admiratione potius, & silentio, quam sermone, & discursu explicanda est. Ut enim dicit Cyprianus: *Deus nec videri potest, visu clarior est, quòd nec comprehendì, tactu purior est. Nec estimari, sensu maior est. Et ideo sic eum dignè estimamus, dum inestimabilem dicimus.* Ut tamen ex hoc